

Miljödepartementet

Yttrande - Skogsutredningen 2019 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen

Kalmar län har ett brett ägande av skog med många små skogsägare vilket också påverkar hur skogen brukas. Förutsättningarna skiljer sig åt markant inom Sverige och ett mer regionalt perspektiv behövs på frågorna. Skogen tillhör den cirkulära ekonomin och produktion ska inte sättas emot naturvärden, utan dessa bidrar istället till ett hållbart samhälle.

Ett av utredningens huvuduppdrag avser att lämna förslag som stärker äganderätten till skog. Region Kalmar län bedömer att utredningen saknar konkreta förslag om förstärkt ägande. En bakomliggande kärnfråga som utredningen inte lyckas ge svar på är balanspunkten mellan skyddad mark och produktionsmark.

Kapitel 9 – En tydlig skogspolitik för biologisk mångfald och växande cirkulär bioekonomi

Region Kalmar län delar utredningens bedömning att ”skogsnäringen har en självklar nyckelroll i en växande cirkulär bioekonomi. Bioekonomin med bas i skogen omfattar flera näringar som tillsammans med skogsbruket kan bidra i omställningen till ett hållbart samhälle.” Kalmar län är ett skogslän och Småland utgör centrum för skogsindustrin i Sverige. Dess fortsatta utveckling är viktig för sysselsättning och innovationsarbete inom skogsbruket. Att stärka regionens roll inom utvecklingen av bioekonomiområdet är inskriven i den småländska skogsstrategin.

En fråga är hur EU i grunden ser på skog/skogsbruk och hur detta kommer att påverka skogsnäringens möjligheter framåt. Skog från hållbart brukande som en del av ”lösningen” i en framtida biobaserad ekonomi, såväl när det gäller råvara till produkter som energiutvinning från restprodukter. Men begreppet ”hållbart brukande” verkar inte tolkas i samma utsträckning på EU-nivån. Det skapar otydlighet därmed osäkerhet och otrygghet inom skogsnäringen.

Utredningen föreslår ett fristående nationellt skogsprogram med en nationell samordnare som kommer att fungera som en egen myndighet med rätt att ta fram förslag och fatta beslut. Det föreslås också ett vetenskapligt råd och ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald. Vidare föreslår

utredningen en långsiktig satsning på ett nationellt skogsskadecentrum på SLU som ska bedriva rådgivning och forskning. Centrala skogsskyddskommittén ska få säkrade resurser för hantering av skador. Och allt detta ska bygga på kunskap, politisk tydlighet och dialog i skogssektorn. Generellt sätt ser Region Kalmar län positivt på dessa förslag och vad de syftar till. Dock ska påpekas att skogssektorn i södra Sverige skiljer sig mot resten av landet genom att skogen ägs och förvaltas av ett mycket stort antal privata skogsägare. Ändringar av skogens regleringssystem kan påverka förutsättningarna för skogsbruk och sysselsättning på landsbygden.

Ett sydsvenskt perspektiv är viktigt att vidhållas, och även förstärkas, i fortsatt utveckling i den svenska skogen. En nära dialog och samverkan mellan dessa förslagna initiativ på nationell nivå och de befintliga skogsstrategierna på regional nivå är viktigt. Den småländska skogsstrategin kan exempelvis bistå det nationella programmet i dialogprocesser. Den småländska skogsstrategin kan också bidra med samarbetsmodeller och arbetssätt för arbete med biologisk mångfald i en geografi med huvudsakligen enskilda skogsägare och små fastigheter. Ett nationellt skogsskadecentrum kan även behöva kompletterande insatser för att stödja hanteringen av sydsvenska problem. Samverkan mellan nationell och regional nivå kommer att kunna skapa kunskapsutbyte, ömsesidiga inspirationer, samarbete och synergier som skulle gagna den skogliga forskningens utveckling i hela landet.

Kapitel 10 – Nya och utvecklade skydds och ersättningsformer

Kalmar län är ett av Sveriges största turism-län. Bildande av nationella parker kan generera i positiva effekter för omgivande infrastrukturer och sysselsättningar mer mera. Givet att bildandet av nationella parken görs på rätt premisser. Hela 74% av Ekoparken Hornsö är idag produktionsskog och skogsindustrin som utgör en central resurs i länets utveckling för sysselsättning och bioekonomi ska inte äventyras.

Vidare finns det i området utöver Sveaskog även enskilda markägare och andra intressegrupper inom till exempel jakt och fiske. Alla dessa aktörer kommer direkt eller indirekt att bli påverkade av bildandet av nationella parken enligt utredningens nuvarande förslag. Region Kalmar län betonar vikten av tidiga samråd med kringboende och näringslivssektorer som förslaget kan beröra. Och Region Kalmar län betonar vikten av hänsynstagande till yttranden från Högsby kommun, Nybro kommun och Mönsterås kommun som direkt berörs av och har bäst lokal kännedom om ekoparken.

Att omvandla Ekoparken Böda till en nationell park skulle bland annat innebära att hundratals fastighetsägare skulle omringas av en nationalpark, med de restriktioner och svårigheter det skulle medföra. Många av dessa är skogsägare, besöksnäringens företagare, men flertalet är privatpersoner med hus eller sommarboende på sina fastigheter. Även det alternativ som förespråkar en mindre nationalpark utmed östra kusten skulle helt ringa in privata fastigheter och besöksnäringens företag, däribland landets största semesteranläggning. Idag har dessa områden nyttjandeavtal med Sveaskog avseende löparslingor, promenadstråk och cykelstigar.

Frågan är också hur vidare ett bildande av nationella parken skulle bidra till utvecklingen med avseende på naturturism i Böda, där naturturismen redan är väl etablerad. Även i detta fall är det av yttersta vikt med tidiga samråd, hänsynstagande till Borgholm kommuns yttrande, samt att ovannämnda aspekter noga beaktas och utreds.

Region Kalmar län stödjer gärna eventuella utredningar med kunskap, lokal kännedom och andra resurser inom ramen för vårt uppdrag.

Förändrat skogsägande

Ett av utredningens huvuduppdrag avser att lämna förslag som stärker äganderätten till skog. Utredningen gör ett ambitiöst försök i ämnet och lägger fram en rad olika förslag.

Utredningen redogör för lagstiftning och regler som reglerar skogsägarens rättigheter, skyldigheter och inskränkningar (kapitel 5). Den innehåller dock inga förslag som väsentligen ändrar dessa förhållanden.

Utredningen presenterar frivilligt formellt skydd som huvudprincipen och metoden. Men vad den egentligen ger skogsägaren är en utökad initiativrätt, snarare än rättighet till själva formella skyddet. Prioriteringen avgörs i den nationella och regionala handlingsplanen.

Utredningen lämnar förslag som ska förtydliga skogsägarens rätt till ersättning vid olika former av intrång för att skydda den biologiska mångfalden. Men samtidigt innebär förslagen huvudsakligen en hänvisning till politiskt avgörande.

Region Kalmar län bedömer att utredningen saknar konkreta förslag om förstärkt ägande. En bakomliggande kärnfråga som utredningen inte lyckas ge svar på är balanspunkten mellan skyddad mark och produktionsmark.